

הנחיות היועץ המשפטי לממשלה	משפט מינהלי ממשלה - סגני שרים
תאריך: ד' טבת התשנ"א, 21 דצמבר 1990 עדכון: יוני 1996 מרץ 2003 מרץ 2013 מספר הנחיה: 1.1302 (א21.451)	השתתפות סגן שר דרך קבע בכל ישיבות הממשלה

השתתפות סגן שר דרך קבע בכל ישיבות הממשלה

1. מבחינה קונסטיטוציונית, סגן שר הוא חלק מן הרשות המבצעת, ואולם, בזמן, אין הוא נוטש את המחויבות אשר עליו כחבר הכנסת. אין ספק כי סגן שר חייב לנהוג זהירות רבה, לבל תיפגם חובתו כלפי הכנסת תוך שהוא ממלא את תפקידיו ברשות המבצעת. יש לשמור בקפדנות, למרות הקושי הגדול שבדבר, לבל יטושטש התיחום שבין החובה כחבר הכנסת לבין מילוי התפקיד של סגן שר. בשאלות מסוג זה אין ניתן לקבוע את קו הגבול, והדבר תלוי בתחושה הפרלמנטרית-קונסטיטוציונית הנסמכת על חוש המומחיות של הפרלמנטר (על משקל "חוש המומחיות של המשפטן" - מטבע הלשון שטבע השופט פרנקפורטר - בג"צ 65/51 ז'בוטינסקי, ואח' נ' נשיא מדינת ישראל, פ"ד ה' 801, 813 [ה]).

2. מחד, אין חולקין, שאין שום פגם בהשתתפותו של סגן שר בישיבות הממשלה, שעה שעומד על סדר היום של הישיבה עניין מענייני המשרד שנמסרו לו. מאידך, אין הדעת סובלת השתתפותו דרך קבע של סגן שר בישיבות הממשלה בכל העניינים אשר על סדר יומה בישיבותיה, משל כאילו הוא שר. בעת הדיון בכנסת, בתשי"א, בעניין התיקון לחוק המעבר, תיקון שבו נוסד המעמד של סגני השרים, אמר שר המשפטים דאז את הדברים הבאים:

"... חברי הכנסת העלו את שאלת הגבולות בין תפקידי השר ותפקידי סגן השר בעבודה המשרדית. אין זה עניינה של הכנסת, כשם שכל הסדרים הפנימיים, כל סדרי הביצוע, אינם עניינה של הכנסת; זהו עניין של סדרי עבודה הממשלה. הוא הדין לגבי השאלה אם יש לסגן שר זכות להשתתף בישיבות הממשלה או לא. - אין זה עניינה של הכנסת, זה עניינם של חברי הממשלה. לפי נוסח החוק ברור שהוא אינו חבר הממשלה, אבל, אם תינתן לו הזכות להשתתף בישיבות הממשלה - על כך תחליט הממשלה. בפקודת סדרי השלטון והמשפט נאמר במפורש, שהממשלה מסדרת בעצמה את סדרי עבודתה, כשם שגם הכנסת מסדרת בעצמה את סדרי עבודתה". (דברי הכנסת, התשי"א, כרך 8, עמ' 837).

3. עד כמה שידיעתנו מגעת, לא עלתה שאלת השתתפות סגני שרים דרך קבע בישיבות הממשלה לבירור משפטי עד כה. כנגד זה, כמסתבר, לא פעם הוזמן סגן שר להשתתף דרך קבע בישיבות הממשלה.

ייתאמר במפורש, כי אם השתתפותו של סגן השר המוזמן להשתתף דרך קבע בישיבות הממשלה היא על דרך השתתפותו של שר, והוא נוהג בישיבה כאילו היה שר לכל דבר: נוטל את רשות הדיבור (בעניינים שאינם נוגעים למשרדו), שואל שאלות, מבקש להעלות נושאים על סדר היום - כי אז השתתפות זו אינה עולה בקנה אחד עם הוראות החוק. ואולם, אם המדובר בנוכחות פסיבית - על-פי רצון הממשלה, ואם סבורה הממשלה כי יש טעם ראוי לכך - בלי שסגן השר יתערב בדיוני הממשלה, אלא אך ורק כשמדובר בעניין מענייני המשרד שהוא משמש בו סגן שר, ושנמסר לו על-ידי השר, כי אז אפשר שאין בדבר פגם (ראו סעיף 31(ו) לחוק-יסוד: הממשלה - "הממשלה תקבע את סדרי ישיבותיה ועבודתה...").

4. **למותר לציון, כי סגן שר אינו יכול - אף בעניינים המסורים לו - ליטול חלק בהצבעות ובהחלטות של הממשלה.**

5. אגב העיון בסוגיה עלתה השאלה, שמא מגביל סעיף 25(ב) לחוק-יסוד: הממשלה את מקום פעולתו של סגן שר ותוחם אותו אך לתחום המשרד והכנסת, שהרי נאמר בו "סגן שר יפעל בכנסת ובמשרד שנתמנה לו". דומה כי אין לגרוס ולדייק מלשון הסעיף את המגבלה האמורה. עיון מדוקדק בלשון הסעיף מלמד, כי נתכוון לומר, כי כל אימת שסגן שר פועל בכנסת ובמשרד שנתמנה לו, הריהו פועל בשם השר שמינה אותו, ואך במסגרת העניינים שמסר לו השר. אין בסעיף כדי להורות כאילו יוחד לסגן שר מקום פעולה אך בכנסת ואך במשרד. כפי שנאמר, בחזקת ברי הוא, כי כל אימת שסגן השר מוזמן אל הממשלה, להשתתף בדיון על תחום העניינים שבמשרד שנמסר לו, הרי אליבא דכולי עלמא הוא פועל כדין ובמסגרת סמכותו. מכאן שהפירוש הדווקני של הסעיף על-פי הסברה דלעיל, אינו פירוש סביר.

6. אותה הנחיה לגבי המגבלה החלה על השתתפותו של סגן שר בישיבות הממשלה, יהא כוחה יפה גם להשתתפותו בועדות שרים. באשר להשתתפותו הפעילה של סגן השר בועדות שרים, הרי כפי שכבר נקבע בעבר בכמה מהנחיות היועץ המשפטי לממשלה, אין מניעה כי סגן השר ישתתף בועדות שרים שעה שהן דנות בעניינים שנמסרו לו על-ידי השר (וראו לעניין זה גם הנחיית היועץ המשפטי לממשלה 1.1202 "השתתפות בדיוני ועדות שרים").